

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 261

Vuoden 2025 talousarviokehys

TRE:554/02.02.01/2024

Valmistelija / lisätiedot:

Linnamaa Reija, Männikkö Jukka

Valmistelijan yhteystiedot

Johtaja Reija Linnamaa, puh. 040 572 9610 ja talousjohtaja Jukka Männikkö, puh. 050 576 7539, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaainjohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Kaupungin toimintayksiköitä kehoitetaan aloittamaan vuoden 2025 talousarvion valmistelu perusteluissa kuvattujen tavoitteiden ja liitteenä olevan talousarviokehysten mukaisesti sekä tarkempien talousarvion laadintaohjeiden mukaan.

Merkittävästi alijäämäisen taloustilanteen vuoksi toimintayksiköiden tulee pidättäytyä uusista toimintamenoja nettomääräisesti lisäävistä esityksistä.

Palvelutarpeen kasvua on kehyksessä osoitetun rahoituksen lisäksi rahoitettava talousarviokehysten sisäisin siirroin sekä tuloja lisäämällä.

Kaupunginhallituksen konsernijaoston tulee ohjata ja tukea yhtiöitä näiden tavoitteiden saavuttamisessa sekä kriittisesti arvioida kaupungin yhtiöomistuksia ja tarvittaessa tehdä myyntiesityksiä uusien investointien rahoituksen mahdollistamiseksi.

Liitteenä oleva talousarviokehys on toimintakate ja nettoinvestoinnit -tasoilla toimintayksiköitä sitova.

Alustavat toiminnan tavoitteet toimivat talousarvion laadinnan pohjana siten, että yksiköiden on talousarvioesitystä laadittaessa otettava huomioon tavoitteiden toteuttaminen kustannusvaikutuksineen.

Kehitysohjelmien vuoden 2025 kokonaisuus hyväksytään osaksi talousarvion jatkovalmistelua.

Kokouskäsitely

Viestintäjohtaja Katja Kannonlahti, hallintosihteeri Elina T Nikkilä sekä apulaispormestarit Matti Helimo, Ilkka Porttikivi ja Ilkka Sasi palasivat kokoukseen.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Reija Linnamaalle, talousjohtaja Jukka Männikölle, johtaja Mikko Nurmiselle, johtaja Pekka Salmelle, johtaja Lauri Savisaarelle ja liiketoiminta- ja rahoitusjohtaja Arto Vuojolaiselle. He olivat asiantuntijoina läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistuivat ennen päätöksentekoa.

Ilmari Nurminen poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana.

Perustelut

Lähtökohdan vuoden 2025 talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelulle muodostavat Tampereen strategia 2030, pormestariohjelma, kaupungin vuoden 2024 talousarvion toteumaennuste sekä vuosia 2025–2028 koskevat taloudelliset ennusteet.

Tampereen kaupungin vuoden 2024 talous on jäämässä talousarviota heikommaksi. Alkuperäinen talousarvio päättyi 12,9 milj. euron alijäämään. Huhtikuun talouskatsauksen mukaan laadittu tilinpäätösennuste on 74,2 milj. euroa alijäämäinen.

Kuntien talous on heikentymässä huomattavasti vuonna 2024. Suurten kaupunkien talousnäköymät vuosille 2024–2025 ovat kuntien vuoden 2024 tilinpäätösennusteiden ja vuoden 2025 talousarviovalmistelusta saatujen tietojen perusteella merkittävästi alijäämäiset Helsinkiä ja Espoota lukuun ottamatta. Myös eri ennustelaitokset ovat arvioineet kuntatalouden heikkenevän nopeasti vuodesta 2024 lähtien ja pysyvän vaikeana koko taloussuunnitelmakauden 2025–2028.

Tuloperusteet

Verotulojen kokonaismääräksi arvioidaan ensi vuonna 666,5 milj. euroa, joka on 28 milj. euroa vuoden 2024 toteumaennustetta enemmän. Valtionosuuksien määrä kasvaa alustavien tietojen perusteella TE-uudistuksen myötä 31 milj. eurolla. Ilman TE-uudistuksen vaikutusta valtionosuudet vähenevät hieman. Valtionosuuksien tarkentuu loppuvuoden aikana. Tuloveroprosentti ja kiinteistöveroprosentit on talousarviovalmistelussa pidetty vuoden 2024 tasolla.

Talousarviokehys

Talousarviokehyksessä on lähtökohtana pääosin nykyisten palvelujen taso. Lautakuntien kehysesityksiin on huomioitu valituissa palveluissa (varhaiskasvatus ja esiopetus, perusopetus, lukiokoulutus, joukkoliikenne) suoritemäärän kasvun aiheuttama kustannusten nousu, ratikan laajenemisen kustannukset, palkankorotusten arvioitu vaikutus sekä uusien ja peruskorjattujen tilojen vuokratilakustannukset. Mahdollisista muista lisäsesityksistä on luovuttava tai ne on katettava olemassa olevan budjetin sisältä tai maksuja ja taksoja korottamalla.

Kehyksen toimintakate heikkenee vuoden 2024 muutettuun talousarvioon verrattuna 69,0 milj. euroa (10,8 %), josta TE-uudistuksen vaikutus on 49,7 milj. euroa. Ilman TE-uudistuksen menojen lisäystä toimintakate heikkenee 19,3 milj. euroa (3,0 %). Kehyksessä vuosikate on 89,3 milj. euroa ja tilikauden tulos 42,9 milj. euroa alijäämäinen.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Talousarvion jatkovalmistelussa tavoitellaan tilikauden tuloksen parantamista.

Toimintayksiköiden tulee laatia talousarvioesityksensä enintään talousarviokehityksen mukaiseksi. Kehysesitys ei sisällä vielä palkkaratkaisun neuvoteltavien erien 4,8 milj. euron määrärahan kohdennuksia konsernihallinnon yhteisistä eristä toimintayksiköille. Konsernihallinnon ja lautakuntien kehysluvut päivitetään neuvottelutuloksen kohdennusten täsmennyttyä. Muutoksella ei ole tulosvaikutusta kaupunkitasolla. Palvelutarpeen kasvua on kehyksessä osoitetun rahoituksen lisäksi rahoitettava talousarviokehityksen sisäisin siirroin tai tuloja lisäämällä. Toimintayksiköiden tuleekin välttää esittämästä uusia pysyviä toimintamenoja lisääviä palveluja.

Taloussuunnitelmakaudella 2025–2028 on hidastettava toimintamenojen kasvua. Parhaiten se onnistuu pidättäytymällä uusien toimintojen aloittamisesta ja nykyisten toimintojen laajentamisesta. Tarkempi talouden tasapainottaminen tehdään vuosittain osana talous- ja strategiaprosessia.

Hallintosäännön mukaan konsernijaoston tehtävänä on mm. vastata konsernirakenteen strategisesta kehittämisestä sekä ohjata ja valvoa omistajana konserniyhteisöjä siten, että nämä toimivat valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden mukaisesti. Talousarviossa tytäryhtiöille asetetaan osinkotavoitteet ja in-house-tukipalveluyhtiöille on niiden perustamisvaiheessa asetettu selkeät tehostamistavoitteet, joiden tulee näkyä kaupungille kilpailukykyisesti tuotettuina palveluina. Konsernijaoston tulee ohjata ja tukea yhtiöitä näiden tavoitteiden saavuttamisessa sekä kriittisesti arvioida kaupungin yhtiöomistuksia ja tarvittaessa tehdä myyntiesityksiä uusien investointien rahoituksen mahdollistamiseksi.

Investoinnit

Päivitetystä investointisuunnitelmasta kaupungin investointitarpeet ja investointitaso ovat edelleen hyvin korkeat. Vuoden 2025 alustava investointitaso on 245 milj. euroa ja vuosien 2026–2028 alustava investointitaso on keskimäärin 279 milj. euroa. Lopullisesti investointitasosta päätetään vuosittain valtuuston talousarviokokouksessa marraskuussa.

Useita suuria investointeja on suunniteltu toteutettavaksi ja aloitettavaksi taloussuunnitelmakaudella 2025–2028. Jos kaikki suunnitellut investoinnit toteutuisivat suunnitellussa aikataulussa, niin kaupungin lainamäärä jatkaisi kasvamistaan, mikä lisäisi sopeuttamistarvetta paljon. Tämän vuoksi vuosikatteen tasoa suhteessa investointeihin on parannettava merkittävästi taloussuunnitelmakaudella. Investointitarpeet ovat hyvin korkeat koko 2020-luvun loppupuoliskon, joten investointeja tulee jaksottaa suunniteltua pidemmälle aikavälille. Liiallisen velkaantumisen estämiseksi tavoitellaan taloussuunnitelmakaudella nykyistä selvästi korkeampaa oman tulorahoituksen tasoa suhteessa investointeihin.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Alustavat toiminnan tavoitteet ja kehitysohjelmat 2025

Talousarvion 2025 toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategian Tekemisen kaupunki valtuustokauden tavoitteisiin. Tavoitteiden valmistelua on lisäksi ohjannut kaupunginhallituksen 29.4.2024 (§ 184) hyväksymät vuoden 2025 toiminnan painotukset. Talousarviossa toiminnan tavoitteita asetetaan kaupunkitasoisesti sekä erikseen lautakunnille ja konserniyhteisöille. Tampereen strategia ohjaa myös konserniyhteisöjen tavoitteiden asettamista.

Talousarviossa tavoitteita asetetaan lähtökohtaisesti toiminnan vaikuttavuudelle ja tuloksille, ja niissä tähdätään selkeään mitattavuuteen. Tavoitteiden luonteesta johtuen niiden asettamisessa pyritään teemalliseen jatkumoon. Talousarvioon 2025 valmistelluista alustavista tavoitteista suurin osa on samansuuntaisia kuin vuoden 2024 tavoitteet. Useissa jatkavissa tavoitteissa tavoitteiden kohdennusta, muotoilua ja mitattavuutta on kuitenkin tarkennettu, mutta samalla on turvattu tavoitteiden vertailtavuus edellisiin vuosiin. Alustavien tavoitteiden kokonaismäärä on hieman kasvanut vuoteen 2024 verrattuna.

Alustavat tavoitteet on ryhmitelty strategian painopisteittäin. Yhdenvertaiset yksilöt -painopisteessä tavoitteita on kohdennettu erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyen mm. koulupäivän aikaiseen koettuun hyvinvointiin, päihteiden käyttöön, liikkumiseen ja harrastamiseen, fyysiseen toimintakykyyn, kiusaamiseen sekä nuorten työttömyyteen. Lisäksi painopisteen tavoitteilla vastataan muun muassa työllisyyden edistämiseen, alueiden eriytymiskehitykseen ja asuntotuotannon monipuolistamiseen. Edellä mainitut tavoitteet ovat pääosin jatkavia tavoitteita vuodelta 2024. Uutena tavoitteena on valmisteltu tavoite liittyen kaupungin ja hyvinvointialueen yhdyspintatyön toimivuuteen.

Tekevät yhteisöt -painopisteessä alustavat tavoitteet kohdistuvat vähentämään yksinäisyyttä ja vahvistamaan kaupunkilaisten osallisuutta. Lisäksi alustavilla tavoitteilla vahvistetaan elämystaloutta ja luovia aloja sekä startup-yritysten ja yritysekosysteemien toimintaedellytyksiä.

Hiilineutraaleja tekoja -painopisteessä alustavat tavoitteet ovat pääosin jatkavia vuodelta 2024 ja kohdistuvat muun muassa joukkoliikenteen matkustajamääriin sekä kestäviin liikkumismuotoihin. Lisäksi painopisteessä on valmistelussa tavoitteet liittyen raitiotien jatko-osuuksiin ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen.

Tulevaisuuden edelläkävijyyttä -painopisteessä on uusia tavoiteavauksia, joiden valmistelua ovat erityisesti ohjanneet vuoden 2025 painotukset. Tällaiset tavoitteet liittyvät mm. TE-uudistuksen toteuttamiseen, yritys- ja työnantajapalvelujen kokonaisuuden rakentumiseen, sujuvan arjen varmistamiseen keskustan elinvoimainvestointien toteutuksessa, strategiseen elinkeinopolitiikkaan (sirukehityksen osaamisen kehittäminen ja investointien varmistaminen sekä puolustusteollisuuden

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

liiketoiminta- ja innovaatioekosysteemin edistäminen) sekä investointien mahdollistamiseen/puhtaan siirtymän tuotantoalueiden varmistamiseen. Lisäksi uutena tavoitteena on valmisteltu tavoite liittyen kaksikielisen lukiokoulutuksen käynnistymiseen. Vuosilta 2023 ja 2024 jatkavat tavoitteet liittyvät muun muassa kansainvälisen tutkijoiden ja erityisasiantuntijoiden oleskelulupiin, ammatillisten tutkintojen suorittamiseen, keskustan kävijämääriin, Tampere-Pirkkalan matkustajalentojen määriin sekä oppimistuloksiin.

Rohkeasti uudistuva kaupunki -painopisteessä alustavat tavoitteet kohdistuvat muun muassa talouteen, esihenkilötyöhön, henkilöstön työhyvinvointiin, työntekijäkokemukseen sekä kaupungin houkuttelevuuteen työnantajana. Lisäksi alustavien tavoitteiden avulla edistetään asiakaskokemusta ja hankintojen tuloksellisuutta sekä mahdollistetaan palvelujen siirtymistä digitaaliseen kanavaan.

Toiminnan tavoitteet hyväksytään talousarviokehityksen yhteydessä alustavina ja ne tarkentuvat varsinaiseen talousarvioon. Konserniyhteisöjen tavoitteet tuodaan kaupunginhallituksen konsernijaoston käsittelyyn syyskuussa.

Tampereen kaupungin kehittämistoiminnan kärkenä toteutetaan kaupunginhallituksen ohjauksessa olevia kehitysohjelmia. Kehitysohjelmat ovat laajoja, pääsääntöisesti kahta tai kolmea palvelualueetta yhdistäviä kokonaisuuksia, joihin liittyy merkittäviä taloudellisia panostuksia ja laajaa yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Kehitysohjelmat asetetaan lähtökohtaisesti valtuustokaudeksi, mutta niiden hyväksymisestä ja resursoinnista päätetään vuosittain. Esitetään, että vuonna 2024 toteutuksessa olleet kehitysohjelmat Viiden tähden keskusta, Hiedanranta, Älykaupunki kaupunkilaisille, Elämystalous, Hiilineutraaleja tekoja, Welcoming City ja hyvinvoinnin kehitysohjelma jatkavat vuodelle 2025.

Talousarviovalmistelun eteneminen

Lautakuntien ja johtokuntien talousarvioesitykset valmistuvat 13.9.2024 mennessä. Pormestarin talousarvioehdotus esitellään 21.10.2024, kaupunginhallituksen talousarviokäsittely on 28.10.2024 ja kaupunginvaltuusto päättää talousarviosta 11.11.2024.

Talousarvioehdotukseen sisältyvistä mahdollisista henkilöstöön kohdistuvista säästötoimenpiteistä tai muista vastaavista henkilöstöjärjestelyistä tulee käydä yhteistoimintaneuvottelut ennen kuin kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle lopullisen talousarvioehdotuksen.

Tiedoksi

Reija Linnamaa, Jukka Männikkö, Nina Mustikkamäki, Niina Pietikäinen, Lauri Savisaari, Pekka Salmi, Mikko Nurminen, Teppo Rantanen, Maria Nikkilä, Arto Vuojolainen, konsernihallinto-palvelualueet-liikelaitos

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

1 Talousarviokehys 2025, esittelymateriaali

Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle

Pöytäkirja yleisesti nähtäville 25.6.2024 www.tampere.fi

Päätös on annettu tiedoksi sähköpostilla 25.6.2024.

Muutoksenhakuviranomainen

Kaupunginhallitus

Tampere
25.06.2024

Leeni Herrala
Hallintokoordinaattori

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Oikaisuvaatimus

§261

Oikaisuvaatimusohje

Oikaisuvaatimusohje

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Kuntien yhteisen toimielimen päätökseen saa oikaisuvaatimuksen tehdä myös sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen.

Oikaisuviranomainen

Oikaisua haetaan päätösotteessa mainitulta muutoksenhakuviranomaiselta.

Oikaisuvaatimus tulee toimittaa osoitteella:

Tampereen kaupunki
Kirjaamo
Frenckellinaukio 2 B, PL 487
33101 Tampere

Oikaisun voi lähettää myös virallisen sähköisen asioinnin lomakkeella osoitteessa <https://www.tampere.fi/asioi-kaupungin-kanssa> tai sähköpostilla kirjaamo@tampere.fi

Tampereen kaupunki ei vastaa sähköpostilla lähetetyn oikaisuvaatimuksen tietoturvasuudesta.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä **14 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tiedoksisaanti

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, 3 päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Tiedoksisaantipäivää tai sitä päivää, jona päätös on asetettu nähtäväksi, ei lueta määräaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusajan kuluessa oikaisuvaatimusviranomaiselle. Oikaisuvaatimuksen tulee olla perillä oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä klo

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

16 mennessä. Oikaisuvaatimuksen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.